

بررسی اعتبار و پایایی مقیاس رضایت از زندگی در دانشجویان

نویسندگان: فاطمه دائمی^{۱*} و محسن جوشنلو^۲

۱- کارشناس ارشد روان شناسی خانواده درمانی دانشگاه علم و فرهنگ تهران ایران.

۲- دکترای روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی دانشگاه کیم یانگ دانگو کره جنوبی.

*Email: Daemi.f@hotmail.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین پایایی (همسانی درونی)، اعتبار سازه مقیاس رضایت‌مندی از زندگی (دینر، امونز، لارسن و گریفین، ۱۹۸۵) در دو نمونه دانشجویی ایرانی بود. اولین نمونه متشکل از ۸۶۶ دانشجو (۴۹۰ دختر و ۳۷۶ پسر) با میانگین سنی ۲۲/۶۰ بود و نمونه دوم متشکل از ۳۰۰ دانشجو (۱۳۱ دختر و ۱۶۹ پسر) با میانگین سنی ۲۰/۸۷ بود. از همه آزمودنی‌های نمونه اول خواسته شد تا به مقیاس ۵ ماده‌ای رضایت‌مندی از زندگی پاسخ دهند. در نمونه دوم آزمودنی‌ها به همراه مقیاس‌های رضایت‌مندی از زندگی، به مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی، بهزیستی اجتماعی و بالانس عاطفی نیز پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، آزمون t برای گروه‌های مستقل و تحلیل همبستگی با اصلاح بونفرونی استفاده شد.

در تحلیل عاملی اکتشافی یک عامل استخراج شد. عامل بدست آمده ۶۳/۴۰ درصد از واریانس نمرات را تبیین می‌کند. تحلیل عاملی تأییدی هم از ساختار تک عاملی مقیاس SWLS در نمونه به کار گرفته شده حمایت می‌کند. این مقیاس با سایر مقیاس‌های بهزیستی بکار گرفته شده نیز همبستگی مثبت نشان داد. ضریب آلفای این مقیاس معادل ۰/۸۷ بدست آمد. نهایتاً، ضریب پایایی بازآزمون مقیاس نیز معادل ۰/۹۲ بدست آمد. روی هم رفته نتایج پژوهش حاضر مبین آن است که این مقیاس در نمونه دانشجویی ایرانی از ساختاری تک‌عاملی و پایایی و اعتبار مطلوبی برخوردار است. لذا می‌توان از این مقیاس در نمونه‌های ایرانی استفاده کرد.

کلید واژه‌ها: مقیاس رضایت‌مندی از زندگی، پایایی، اعتبار.

روان‌شناسی بالینی و شخصیت

دانشور
رهتار

• دریافت مقاله: ۹۲/۹/۲۸

• پذیرش مقاله: ۹۳/۳/۱۷

*Scientific-Research Journal
Of Shahed University
Twenty-first Year, No.11
Autumn & Winter
2014-2015*

Clinical Psy. & Personality

دوفصلنامه علمی-پژوهشی

دانشگاه شاهد

سال بیست و یکم - دوره

جدید شماره ۱۱

پاییز و زمستان ۱۳۹۳

مقدمه

در پاسخ به این سوال که تعریف بهزیستی^۱ چیست بسیاری از روان‌شناسان آموزه‌های سنت لذت‌گرا^۲ را در جهت‌دهی و طراحی تحقیقات تجربی در حوزه بهزیستی سرلوحه کار خود قرار داده‌اند (برای اطلاعات کامل در مورد پایه‌های نظری و تجربی بهزیستی لذت‌گرا به [۴-۱] رجوع کنید). این سنت معتقد است که بهزیستی برابر با شادکامی شخصی^۳ و مرتبط با تجربه لذت در مقابل تجربه ناخشنودی است. بهزیستی شخصی^۴ به عنوان ارزیابی‌های عاطفی و شناختی فرد از زندگی‌اش تعریف می‌شود که ماهیتاً شخصی و خصوصی است، یا به عبارت دیگر دربرگیرنده واکنش‌های ارزیابانه خود فرد به زندگی‌اش است [۵].

بعد هیجانی بهزیستی شخصی بالانس عاطفی^۵ است. بالانس عاطفی میزان غلبه تجارب عاطفی مثبت فرد بر تجارب عاطفی منفی وی را نشان می‌دهد که با کم کردن نمره مقیاس عواطف منفی فرد از نمره عواطف مثبت وی ایجاد می‌شود. یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های رضایت‌مندی از زندگی بالانس عاطفی است. به نظر می‌رسد افراد در قضاوت کردن در مورد رضایت‌مندی از زندگی‌شان تا حدی به بالانس عواطف منفی و مثبت خود توجه داشته باشند [۶،۷]. رضایت‌مندی از زندگی بعد شناختی بهزیستی شخصی است و به عنوان قضاوت هشیارانه و کلی فرد در مورد زندگی‌اش تعریف می‌شود [۸]. یافته‌های پژوهشگران حاکی از نقش مهم رضایت‌مندی از زندگی در زندگی انسان‌هاست چرا که در تحقیقات به این نتیجه رسیده‌اند که بین رضایت از زندگی و سن [۹-۱۱]، درآمد و وضعیت شغلی [۱۲،۱۳]، هوش هیجانی [۱۴]، کیفیت تبادلات اجتماعی [۱۵]، اوقات فراغت [۱۶]، سلامتی [۱۷]، خودکارآمدی [۱۸]، رضایت تحصیلی [۱۲،۱۸] و عاطفه مثبت [۱۹] ارتباط معناداری وجود دارد.

1. well-being
2. hedonic
3. Subjective happiness
4. subjective well-being
5. affect balance

یکی از معروف‌ترین و پرکاربردترین مقیاس‌های سنجش رضایت‌مندی از زندگی، مقیاس رضایت‌مندی از زندگی SWLS^۶ [۲۰] است. دینر، امونز، لارسن و گریفین [۲۰] معتقدند که بسیاری از مقیاس‌هایی که برای سنجش رضایت‌مندی از زندگی طراحی شده‌اند دارای مشکلاتی هستند؛ تعدادی از آن‌ها تک‌ماده‌ای هستند و این منجر به ایجاد مشکلات آماری در خصوص آن‌ها می‌شود. تعدادی دیگر متناسب با جمعیت مسن طراحی شده‌اند و این کاربردپذیری آن‌ها را در جمعیت معمولی دچار خدشه می‌کند. تعدادی از این مقیاس‌ها دارای موادی هستند که بیش‌تر مربوط به سازه‌های دیگر هستند تا رضایت‌مندی از زندگی. دینر، امونز، لارسن و گریفین [۲۰] برای پر کردن خلا موجود و بر طرف کردن نقایص پرسش‌نامه‌های پیشین مقیاس SWLS را برای سنجش رضایت‌مندی از زندگی طراحی کردند. مطالعات اعتباریابی این آزمون [۲۰،۲۱] نشانگر آن است که این آزمون در نمونه‌های امریکایی از اعتبار و پایایی مناسبی برخوردار است.

این مقیاس به زبان‌های بسیاری ترجمه شده است و در تحقیقات متعددی در نمونه‌های مختلف استفاده شده است.

ساختار عاملی این مقیاس در مطالعات تحلیل عاملی بسیاری مورد بررسی قرار گرفته است [۲۰-۲۲]. یافته‌های تمام این تحقیقات نشان از آن دارد که این مقیاس ساختاری تک‌عاملی دارد.

بیانی، محمدکوچکی و گودرزی [۲۳]، شواهدی را در خصوص پایایی و اعتبار همگرایی SWLS در یک نمونه دانشجویی ایرانی (n=۱۰۹) ارائه می‌دهند. آلفای کرونباخ این مقیاس در این مطالعه معادل ۰/۸۳ و ضریب پایایی بازآزمون آن در مدت زمان یک‌ماهه معادل ۰/۷۰ بدست آمد. در این پژوهش همچنین همبستگی SWLS با مقیاس شادکامی آکسفورد معادل ۰/۷۱ و همبستگی آن با پرسش‌نامه افسردگی بک معادل ۰/۵۹- بدست آمد که نشان از اعتبار همگرایی قابل قبول برای این مقیاس در

6. Satisfaction With Life Scale

نمونه ایرانی است.

مشمول بر ۵ ماده است که برای سنجش رضایت‌مندی از زندگی یا به عبارتی دیگر، بهزیستی فاعلی براساس مقیاسی ۷ درجه‌ای از «۱=کاملاً مخالف» تا «۷=کاملاً موافق» تهیه شده است. شرکت‌کننده‌ها با انتخاب هر گزینه نشان می‌دهند که تا چه اندازه از زندگی خود راضی هستند و تا چه اندازه زندگی خود را به زندگی آرمانی نزدیک می‌دانند.

در مطالعه دوم به همراه مقیاس SWLS، سه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی، بهزیستی اجتماعی، عاطفه مثبت و عاطفه منفی نیز استفاده شد.

مقیاس بهزیستی روان‌شناختی. به منظور سنجش بهزیستی روان‌شناختی از فرم کوتاه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی [۲۴،۲۵] استفاده شد. این مقیاس مشتمل بر ۱۸ ماده برای سنجش شش بعد بهزیستی روان‌شناختی (خودمختاری، ۳، سلطه بر محیط، ۴، رشد شخصی، ۵، روابط مثبت با دیگران، ۶، هدفمندی در زندگی و پذیرش خود) است که بر اساس مقیاسی هفت درجه‌ای از «۱=کاملاً مخالف» تا «۷=کاملاً موافق» پاسخ داده می‌شود. در پژوهش حاضر صرفاً از نمره کلی مقیاس که از جمع کردن نمرات تمامی ۱۸ ماده بدست می‌آید استفاده شد. ضریب آلفای این مقیاس در پژوهش شلدون [۲۶] در یک نمونه آمریکایی معادل ۰/۷۱ گزارش شده است. ضریب پایایی به روش بازآزمایی این مقیاس در بررسی بیانی و همکارانش [۲۷] در ایران، ۰/۸۲ بدست آمده است. ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر معادل ۰/۷۰ بدست آمد.

مقیاس بهزیستی اجتماعی. برای سنجش بهزیستی اجتماعی نیز از فرم کوتاه مقیاس بهزیستی اجتماعی [۲۸] استفاده گردید. این مقیاس مشتمل بر ۱۵ ماده برای سنجش ۵ بعد بهزیستی اجتماعی (شامل یکپارچگی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، مشارکت اجتماعی،

با این حال ساختار عاملی^۱ یا به عبارت دیگر اعتبار عاملی^۲ این مقیاس در هیچ نمونه ایرانی مورد بررسی قرار نگرفته است. در پژوهش حاضر سعی می‌شود در کنار بررسی تفاوت‌های جنسیتی، پایایی و اعتبار همگرای این مقیاس، ساختار عاملی آن نیز در دو نمونه نسبتاً بزرگ‌تر ایرانی مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور از تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی استفاده خواهد شد.

روش

آزمودنی‌ها

نمونه اول بصورت در دسترس از بین دانشجویان دانشکده‌های مختلف دو دانشگاه تهران و علامه طباطبایی انتخاب شد. این نمونه ۸۶۶ دانشجو شامل ۴۹۰ دختر (۵۶/۶) و ۳۷۶ پسر (۴۳/۴) با میانگین سنی ۲۲/۶۰ بود. نمونه دوم ۳۰۰ دانشجو شامل ۱۳۱ دختر (۴۳/۷) و ۱۶۹ پسر (۵۶/۳) با میانگین سنی ۲۰/۸۷ بود که از میان دانشجویان دانشگاه تهران به صورت تصادفی گردآوری شد. نمونه‌ای متشکل از ۵۰ دانشجوی دانشگاه تهران (با میانگین سنی ۲۱/۷۸، انحراف استاندارد=۱/۸) نیز برای بررسی پایایی بازآزمون (با فاصله ۳ هفته) به کار گرفته شد. این نمونه شامل ۳۴ دانشجوی دختر و ۱۶ دانشجوی پسر بود. همه افراد سه نمونه به صورت داوطلبانه پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کرده و به مسئولین گردآوری پرسش‌نامه‌ها بازگرداندند.

شایان ذکر است که به منظور بررسی ساختار عاملی، پایایی و تفاوت‌های جنسیتی در SWLS از داده‌های نمونه اول استفاده شد و به منظور بررسی اعتبار همگرای این آزمون از داده‌های نمونه دوم استفاده شد.

ابزار پژوهش

تنها ابزار بکار گرفته شده در مطالعه اول مقیاس رضایت‌مندی از زندگی (SWLS) [۲۰] بود. این مقیاس

3. Autonomy
4. Personal growth
5. Personal growth
6. Positive relations with others
7. Purpose in life
8. Social integration

1. factor structure
2. factorial validity

حاضر ۰/۸۲ بدست آمد. شایان ذکر است که با کم کردن نمره عاطفه منفی فرد از نمره عاطفه مثبت او، نمره بالانس عاطفی وی بدست آمد.

نتایج

۱- محاسبات توصیفی

قبل از انجام محاسبات مربوط به تحلیل عاملی و بررسی اعتبار، میزان کجی و کشیدگی ۵ ماده این مقیاس مورد بررسی قرار گرفت. همچنین با جمع کردن نمره ۵ ماده نمره کلی آن نیز به دست آمد. نتایج مربوط به میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی تمامی مواد و نمره کلی مقیاس در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۲ نیز نشانگر میانگین و انحراف استاندارد نمره کلی مقیاس SWLS در نمونه حاضر برای کل نمونه و دو جنس است.

تاباچینیک و فیدل [۳۲] معتقدند که اگر کجی و کشیدگی مقیاسها کمتر از ۰/۲ باشد، نیازی به تبدیل مقیاسها نیست و ادامه روند تحلیل با این مقیاسها، خللی در نتایج ایجاد نمی‌کند. چنانچه در جدول دیده‌می‌شود تمامی مواد این مقیاس و نمره کلی، در نمونه حاضر کجی و کشیدگی کمتر از ۰/۲ داشتند.

۲- بررسی پایایی

ضریب آلفای SWLS برای کل نمونه معادل ۰/۸۴ بدست آمد که نشان از همسانی درونی قابل قبول این مقیاس در نمونه ایرانی دارد. در نمونه امریکایی دینر، امونز، لارسن و گریفین [۲۰]، ضریب آلفای این مقیاس معادل ۰/۸۷ بدست آمد. پاووت، دینر، کولوین و سندویک [۲۱] نیز میانگین آلفا در چندین بار اجرای این مقیاس را در دو مطالعه ۰/۸۳ و ۰/۸۵ گزارش می‌کنند. آلفای بدست آمده در این پژوهش قابل مقایسه با ضرایب آلفای بدست آمده توسط سازندگان آزمون است. همچنین در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ آزمون برای دختران ۰/۸۵ و برای پسران ۰/۸۳ بدست آمد. ضریب پایایی بازآزمون مقیاس نیز معادل ۰/۹۲ ($p < 0/001$) بدست آمد. این نتایج نشان از پایایی مطلوب این مقیاس و ثبات آن در طول زمان دارد.

شکوفایی اجتماعی^۳ و درک‌پذیر دانستن اجتماع^۴ است و بر اساس مقیاسی هفت درجه‌ای از «۱= کاملاً مخالف» تا «۷= کاملاً موافق» پاسخ داده می‌شود. آلفای کرونباخ این مقیاس در بررسی میان دانشجویان ایران [۲۹] ۰/۸۳ محاسبه شده است. مقدار آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر معادل ۰/۷۸ بدست آمد.

به منظور سنجش بالانس عاطفی از مقیاس عاطفه مثبت [۳۰] استفاده شد. این مقیاس با ارائه فهرستی از شش نشانه عاطفه مثبت (۱- شادی و گشاده‌رویی، ۲- سرحالی و باحوصلگی، ۳- خوشحالی بیش از حد، ۴- آرامش و آسودگی، ۵- رضایتمندی و ۶- سرزندگی و شور و نشاط) از پاسخ‌دهندگان می‌خواهد تا با انتخاب یکی از اعداد ۱ تا ۵ به نحوی که ۱= همیشه، ۲= اکثر اوقات، ۳= بعضی اوقات، ۴= کمی و ۵= هرگز، مشخص نمایند که هر یک از شش نشانه فهرست شده را در طول ۳۰ روز گذشته به چه میزان تجربه کرده‌اند. ضریب آلفای این مقیاس در یک نمونه ایرانی [۳۱] ۰/۸۵ به دست آمده است که نشان دهنده همسانی درونی قابل قبول این مقیاس در نمونه ایرانی است. مقدار آلفای کرونباخ این زیر مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۸۷ بدست آمد.

مقیاس عاطفه منفی [۳۰] این مقیاس نیز با ارائه فهرستی از ۶ نشانه عاطفه منفی (۱- به قدری غمگین که هیچ چیز نتوانسته شادم کند، ۲- نگرانی و اضطراب، ۳- بی‌قراری و بی‌تابی، ۴- ناامیدی، ۵- کارها از من انرژی زیادی گرفته‌اند و با زحمت انجامشان داده‌ام و ۶- احساس بی‌ارزشی) از پاسخ‌دهندگان می‌خواهد تا با انتخاب یکی از اعداد ۱ تا ۵ به نحوی که ۱= همیشه، ۲= اکثر اوقات، ۳= بعضی اوقات، ۴= کمی و ۵= هرگز، مشخص نمایند که هر یک از شش نشانه فهرست شده را در طول ۳۰ روز گذشته به چه میزان تجربه کرده‌اند. ضریب آلفای این مقیاس در یک نمونه ایرانی [۳۱] ۰/۸۵ به دست آمده است. مقدار آلفای این مقیاس در پژوهش

1. Social acceptance
2. Social contribution
3. Social actualization
4. Social coherence

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشدگی ماده‌ها و نمره کلی SWLS (n = ۸۶۶)

ماده	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
ماده ۱	۴/۳۵	۱/۷۵	-۰/۴۶	-۰/۹۱
ماده ۲	۴/۰۷	۱/۷۴	-۰/۲۵	-۱/۰۱
ماده ۳	۴/۹۵	۱/۶۲	-۰/۹۴	۰/۰۹
ماده ۴	۴/۲۸	۱/۸۱	-۰/۳۹	-۰/۹۹
ماده ۵	۳/۵۴	۲/۰۰	۰/۲۳	-۱/۲۹
نمره کلی SWLS	۲۱/۱۹	۷/۰۵	-۰/۲۶	-۰/۷۰

جدول ۲: میانگین و انحراف استاندارد نمره کلی SWLS در نمونه ایرانی

میانگین	انحراف استاندارد
۲۲/۱۷	۶/۷۹
۱۹/۹۰	۷/۱۹
۲۱/۱۹	۷/۰۵

ویژه بالای یک دارند، ۱ عامل استخراج گردید. برای حصول اطمینان کامل از تعداد عواملی که باید استخراج شوند از روش تحلیل موازی^۵ [۳۳] نیز که از روش‌های قدرت مند و قابل اطمینان است [۳۴] استفاده شد. با استفاده از این روش یک عامل استخراج گردید. روش نمودار سنگریز^۶ نیز نشان از استخراج یک عامل داشت. لذا تعداد عوامل استخراجی یک عامل در نظر گرفته شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی در جدول ۳ ارائه شده است. عامل بدست آمده ۶۳/۴۰ درصد از واریانس نمرات را تبیین می‌کند (ارزش ویژه = ۳/۱۷). بر روی این عامل تمامی ۵ ماده لود می‌گردد (با ضرابی در دامنه ۰/۵۳ تا ۰/۸۲).

به منظور حصول اطمینان، تحلیل عاملی اکتشافی با دو روش استخراج درست‌نمایی بیشینه^۷ و استخراج مؤلفه‌های اصلی^۸ با چرخش واریماکس (متعامد)^۹ نیز تکرار شد اما

تحلیل‌های تکمیلی حاکی از آن بود که همبستگی هیچ‌یک از مواد با کل مقیاس منفی نیست و این همبستگی‌ها در دامنه‌ای از ۰/۵۰ تا ۰/۷۲ قرار دارند.

۳- بررسی اعتبار عاملی

برای بررسی اعتبار عاملی SWLS از تحلیل عاملی اکتشافی و روش عامل‌یابی محور اصلی^۱ با چرخش اوبلیمین^۲ استفاده شد. آزمون بارتلت^۳ برای بررسی وضعیت ماتریس همبستگی نشان داد که این ماتریس مشکلی ندارد ($p=۰/۰۰۰$ ، $\lambda=۱۹۴۵/۷۸۵$). همچنین مقیاس کایزر-میر-اولکین^۴ برای بررسی میزان کفایت نمونه پژوهش نشان داد که نمونه حاضر از کفایت مطلوبی برای تحلیل برخوردار است (۰/۸۳۵).

برای مشخص کردن تعداد عامل‌هایی که باید از تحلیل آماری استخراج شوند از سه روش استفاده شد؛ در تحلیل اولیه و بر اساس روش تعیین عواملی که ارزش

5. parallel analysis
6. Scree Plot
7. maximum likelihood
8. principal component analysis
9. Varimax

1. principal axis factoring
2. Oblimin
3. Bartlett
4. Kaiser-Meyer-Olkin Measure

جدول ۳: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مواد SWLS با چرخش اوبلیمین

مواد	عامل ۱
ماده ۱	۰/۸۰
ماده ۲	۰/۸۲
ماده ۳	۰/۸۰
ماده ۴	۰/۷۰
ماده ۵	۰/۵۳
ارزش ویژه	۳/۱۷
درصد واریانس	۶۳/۴۰

نتایج مشابه روش مولفه‌های اصلی بود و شواهدی بر ضد تک‌بعدی بودن^۱ SWLS بدست نیامد. لذا می‌توان این‌گونه این‌گونه نتیجه گرفت که این مقیاس از ساختار عاملی تک‌بعدی برخوردار است.

۳- تحلیل عاملی تاییدی

تحلیل عاملی اکتشافی مؤید تک‌بعدی بودن مقیاس SWLS در نمونه حاضر است. به منظور آزمون بیشتر مدل تک‌عاملی از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. تحلیل عاملی تاییدی روشی است مبتنی بر الگویابی معادلات ساختاری^۲ (SEM) که در آن محقق براساس فرضیه‌ای که در مورد روابط بین سازه‌های نهان و متغیرهای اندازه‌گیری شده دارد، به تجزیه و تحلیل این روابط می‌پردازد [۳۵]. برای انجام تحلیل عاملی تاییدی از نرم‌افزار Lisrel 8.5 استفاده شد.

به منظور بررسی این مدل فرضی، در تحلیل عاملی تاییدی از روش درست‌نمایی بیشینه^۳ استفاده شد. برای بررسی برازش مدل فرضی، از شاخصهای برازش^۴ استفاده استفاده گردید. شاخصهای برازش، مقادیری آماری را بدست می‌دهند که محقق را در تصمیم‌گیری نسبت به انتخاب مدل مناسب‌تر یاری می‌کنند. شاخصهای برازش زیادی وجود دارد، اما پرکاربردترین آنها که در عین حال

پایه و اساس سایر شاخص‌ها محسوب می‌گردد، χ^2 است. هرچه مقدار χ^2 به صفر نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده برازش بهتر مدل است. از آنجا که مقدار χ^2 تحت تأثیر حجم نمونه و تعداد روابط مدل ساختاری قرار می‌گیرد، در این مواقع مقدار χ^2 دو بزرگ می‌شود، بنابراین با اتکا بر χ^2 نمی‌توان به نتایج مطلوب دست یافت، در نتیجه در کنار این شاخص از شاخصهای دیگری نیز برای برازش مدل‌ها استفاده می‌شود. ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA)^۵ برای مدل‌های خوب کمتر از ۰/۰۵ و برای مدل‌های متوسط بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ و برای مدل‌های ضعیف بالاتر از ۰/۱ است [۳۶]. بر اساس یک قاعده کلی، شاخصهای برازندگی تطبیقی (CFI)^۶، نیکویی برازش (GFI)^۷، نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)^۸، نرم شده برازندگی (NFI)^۹ و نرم نشده برازندگی (NNFI)^{۱۰} برای مدل‌های خوب بین ۰/۹ تا ۰/۹۵ خواهند بود. هر چه این مقدار به ۱ نزدیک‌تر باشد نشان از برازش بهتر مدل دارد [۳۶، ۳۷]. نتایج تحلیل عاملی در جدول ۴ نمایش داده شده است.

چنانچه در جدول دیده می‌شود مدل فرضی از شاخص‌های برازش مناسبی برخوردار است. البته شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب مدل قابل قبول نیست با این حال سایر شاخص‌های دیگر نشان از برازش خوب این مدل دارند و لذا می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که تحلیل عاملی تاییدی از ساختار تک‌عاملی مقیاس SWLS در نمونه به کار گرفته شده حمایت نسبی می‌کند. نظر به این که شواهد قبلی و تحلیل عاملی اکتشافی هم مدل موجه دیگری را پیشنهاد نمی‌کنند، لذا در حال حاضر می‌توان به نتیجه تحلیل عاملی تاییدی حاصل از این مطالعه اطمینان داشت.

5. Root Mean Square Error of Approximation
6. Comparative Fit Index
7. Goodness of Fit Index
8. Adjusted Goodness of Fit Index
9. Normed Fit Index
- 10.

1. unidimensionality
2. Structural Equation Modeling
3. Maximum likelihood
4. Fit indexes

جدول ۴: نتایج تحلیل عاملی تاییدی

شاخص برازش	χ^2	df	ρ	χ^2/df	GFI	AGFI	RMSEA	NFI	CFI	NNFI
	۷۵/۴۲	۵	۰/۰۰	۱۵/۰۸	۰/۹۷	۰/۹۰	۰/۱۳	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۵

جدول ۵: همبستگی بین SWLS با سایر مقیاس‌های اعتبار همگرا

مقیاس‌ها	۱	۲	۳	۴
۱- رضایت‌مندی از زندگی	۱			
۲- بهزیستی روان‌شناختی	۰/۴۸**	۱		
۳- بهزیستی اجتماعی	۰/۴۳**	۰/۵۴**	۱	
۴- بالانس عاطفی	۰/۵۷**	۰/۴۳**	۰/۴۵**	۱

** $P < ۰/۰۰۱$

۴- بررسی تفاوت‌های جنسیتی

میانگین نمره دانشجویان دختر از دانشجویان پسر در SWLS بیشتر است (به ترتیب ۲۲/۱۷ و ۱۹/۹۰). به منظور بررسی معنادار بودن این تفاوت، از آزمون t با نمونه‌های مستقل استفاده شد. نتایج آزمون t حاکی از آن است که این تفاوت معنادار است ($t(۸۶۳) = -۴/۷۴, p=۰/۰۰۰$).

۵- اعتبار همگرا

در مطالعه دوم به منظور بررسی اعتبار همگرایی SWLS، همبستگی آن با مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی، بهزیستی اجتماعی و بالانس عاطفی محاسبه شد. بر اساس نظریه این همبستگی‌ها باید مثبت باشد.

برای دقت بیشتر و با استفاده از روش اصلاح یونفرونی بجای استفاده از مقدار ۰/۰۵ به عنوان سطح معنی‌داری از ۰/۰۱۶ (۰/۰۵/۳) استفاده شد. نتیجه تحلیل‌های همبستگی در جدول ۵ نمایش داده شده است. چنانچه در جدول دیده می‌شود مقدار همبستگی بین SWLS با متغیرهای اعتبار همگرا در دامنه بین ۰/۴۳ و ۰/۵۷ است و همه همبستگی‌ها معنی‌دار ($p < ۰/۰۱۶$) و مطابق نظریه هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه یکی از تلاش‌های اساسی برخی از جوامع ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان است [۳۸] لذا بررسی و ارزشیابی پیامدهای مثبت چنین پدیده‌ای همچون رضایت از زندگی نیازمند ابزارهای کارآمد و دارای ویژگی‌های مناسب علمی در جامعه است. در پژوهش حاضر سعی شد تا خصوصیات آماری مقیاس رضایت‌مندی از زندگی در یک نمونه دانشجویی ایرانی مورد بررسی قرار بگیرد. نتایج این بررسی از آن جهت حایز اهمیت است که این تحقیق برای اولین در ایران به بررسی ساختار عاملی این مقیاس می‌پردازد؛ این در حالی است که از این مقیاس در تحقیقات روانشناختی ایرانی استفاده گسترده‌ای شده و می‌شود.

به طور کلی نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که این مقیاس در نمونه دانشجویی ایرانی از ساختاری تک‌عاملی و پایایی و اعتبار مطلوبی برخوردار است. همچنین این یافته‌ها بر روی کاربردپذیری بین فرهنگی این مقیاس در نمونه‌های ایرانی صحنه می‌گذارد. تمامی مواد مقیاس از کجی و کشیدگی مطلوبی برخوردار هستند و نسبتاً از الگوی نرمال تبعیت می‌کنند. همسانی درونی

همچنین این یافته‌ها بر روی کاربردپذیری بین فرهنگی این مقیاس در نمونه‌های ایرانی صحه می‌گذارد. البته پژوهش حاضر از محدودیت‌هایی نیز برخوردار است. با توجه به دانشجویی بودن نمونه نمی‌توان نتایج را به تمام مردم کشور تعمیم داد. لذا برای موضع‌گیری قاطعانه‌تر در مورد ویژگی‌های آماری این مقیاس در جامعه ایرانی انجام پژوهش‌های بیشتر در نمونه‌های متنوع‌تر ضروری به نظر می‌رسد.

منابع

- ۱- جوشن‌لو، م. رستگار، پ. (۱۳۸۶). پنج رگه اصلی شخصیت و حرمت خود به عنوان پیش‌بین‌های بهزیستی فضیلت‌گرا. روان‌شناسان ایرانی. شماره ۱۳. ۲۴-۱۳.
- ۲- جوشن‌لو، م. رستمی، ر. نصرت آبادی، م. (۱۳۸۶). بررسی ساختار عاملی مقیاس جامع بهزیستی. روان‌شناسان ایرانی. شماره ۹. ۵۱-۳۵.
- 3- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166.
- 4- Ryff, C. D., & Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological Inquiry*, 9, 1-28.
- 5- Diener, E., & Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 653-663.
- 6- Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V. & Ahadi, S. (2002). Culture, personality, and subjective well-being: Integrating process models of life-satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 582-593.
- 7- Schimmack, U., Diener, E., & Oishi, S. (2002). Life-satisfaction is a momentary judgment and a stable personality characteristic: The use of chronically accessible and stable sources. *Journal of Personality*, 70, 345-385.

۰/۸۴ نشان از پایایی مطلوب این مقیاس در نمونه حاضر داشت. در نمونه آمریکایی دینر، امونز، لارسن و گریفین [۲۰]، ضریب آلفای این مقیاس معادل ۰/۸۷ بدست آمد. پاووت، دینر، کولوپین و سندویک [۲۱] نیز میانگین آلفا در چندین بار اجرای این مقیاس را در دو مطالعه ۰/۸۳ و ۰/۸۵ گزارش می‌کنند. آلفای بدست آمده در این پژوهش قابل مقایسه با ضرایب آلفای بدست آمده توسط سازندگان آزمون است. ضریب پایایی بازآزمون مقیاس نیز معادل ۰/۹۲ ($P < 0/001$) بدست آمد. این نتایج نشان از پایایی مطلوب این مقیاس و ثبات آن در طول زمان دارد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مبین آن است که این مقیاس دارای ساختاری تک عاملی است. این نتیجه توسط تحلیل عاملی تاییدی نیز مورد تایید قرار گرفت. این نتایج هم‌راستا با نتایج تحقیقات انجام شده در بسیاری از کشورهای دیگر است [۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵]. نتایج تحلیل‌ها همچنین نشانگر آن است که تفاوت جنسیتی معناداری بین نمرات دانشجویان پسر و دختر در این مقیاس وجود دارد به نحوی که نمره دختران نسبت به پسران در این مقیاس بیشتر است. پس می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که نمرات دانشجویان در مقیاس رضایت مندی از زندگی با جنسیت در رابطه است. به منظور بررسی اعتبار همگرایی این مقیاس، همبستگی آن‌ها با مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی، بهزیستی اجتماعی و بالانس عاطفی محاسبه شد. تمام همبستگی‌ها معنی‌دار و مطابق مبانی نظری بودند. این نتایج بیانگر آن است که افرادی که در این مقیاس نمره بالایی را کسب می‌کنند در مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی، بهزیستی اجتماعی و بالانس عاطفی نیز نمره بالایی را کسب می‌کنند. نتایج تحلیل‌های همبستگی حاکی از آن است که این مقیاس از اعتبار همگرایی خوبی برخوردار است. این نتایج هم‌راستا با نتایج تحقیق انجام شده توسط بیانی، محمدکوچکی و گودرزی [۲۳] در یک نمونه ایرانی است. روی هم رفته نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که مقیاس در نمونه دانشجویی ایرانی از ساختاری تک‌عاملی و پایایی و اعتبار مطلوبی برخوردار است.

- ۱۹- سلطانی زاده، م. ملک پور، م. نشاط دوست، ح. ط. (۱۳۹۱). رابطه بین عاطفه مثبت و منفی با رضایت از زندگی دانشجویان دانشگاه اصفهان. روانشناسی بالینی و شخصیت. شماره ۷. ۶۴-۵۳.
- 20- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- 21- Pavot, W., Diener, E., Colvin, C. R., & Sandvik, E. (1991). Further validation of the Satisfaction With Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being measures. *Journal of Personality Assessment*, 57, 149-161.
- 22- Shevlin, M. E., & Bunting, B. P. (1995). Confirmatory factor analysis of the Satisfaction With Life Scale. *Perceptual and Motor Skills*, 79, 1316-1318.
- ۲۳- بیانی، ع. ا. کوچکی، ع. م. گودرزی، ح. (۱۳۸۶). اعتبار و روایی مقیاس رضایت از زندگی. روان‌شناسان ایرانی. شماره ۱۱. ۲۶۵-۲۵۹.
- 24- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.
- 25- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727.
- 26- Sheldon, K. M. (2005). Positive value change during college: Normative trends and individual differences. *Journal of Research in Personality*, 39, 209-223.
- ۲۷- بیانی، ع. ا. کوچکی، ع. م. بیانی، ع. (۱۳۸۷). روایی و پایایی مقیاس به‌زیستی روانشناختی ریف. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران. سال ۱۴. شماره ۲. ۱۵۱-۱۴۶.
- 28- Keyes, C.L. M. (1998). Social Well-Being. *Social Psychology Quarterly*, 61, 121-140.
- ۲۹- حیدری، غ. غنایی، ز. (۱۳۸۷). هنجاریابی پرسشنامه بهزیستی اجتماعی. مجله اندیشه و رفتار. دوره ۲. شماره ۷. ۴۰-۳۱.
- 8- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- 9- Albuquerque, F. J. B., Noriega, J. A. V., Martins, C. R., & Neves, M. T. S. (2008). Locus de controle e bemestar subjetivo em estudantes universitários da Paraíba. *Psicologia na America Latina*, 13. http://pepsic.bvsalud.org/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1870-350X2008000200011&lng=pt&nrm=iso&tln_g=pt.
- 10- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- 11- Diener, E., & Suh, E. (1998). Age and subjective well-being: An international analysis. *Annual Review of Gerontology and Geriatrics*, 17, 304-324.
- 12- Bardagi, M. P., & Hutz, C. S. (2012). Mercado de trabalho, desempenho acadêmico e o impacto sobre a satisfação universitária. *Revista de Ciências Humanas*, 46(1), 183-198.
- 13- Fernandez-Ballesteros, R., Zamarron, M. D., & Ruiz, M. A. (2001). The contribution of socio-demographic and psychosocial factors to life satisfaction. *Ageing and Society*, 21, 25-43.
- 14- Palmer, B., Donaldson, C., & Stough, C. (2002). Emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 33, 1091-1100.
- 15- Lyubomirsky, S., King, L., & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131, 803-855.
- 16- Argyle, M. (1999). Causes and correlates of happiness. In D. Kahneman, E. Diener, & N. Schwarz (Eds.), *Wellbeing: The foundations of hedonic psychology* (pp. 354-373). New York: Russell Sage Foundation.
- 17- Howell, R. T., Kern, M. L., & Lyubomirsky, S. (2007). Health benefits: Meta-analytically determining the impact of well-being on objective health outcomes. *Health Psychology Review*, 1, 83-136.
- 18- Ojeda, L., Flores, L. Y., & Navarro, R. L. (2011). Social cognitive predictors of Mexican American college students' academic and life satisfaction. *Journal of Counseling Psychology*, 58(1), 61-71.

- 35- MacCallum, R.C. and Austin, J.T. (2000) Applications of Structural Equation Modeling in Psychological Research, Annual Review of Psychology, 51, 201–226.
- 36- Kline, R.B (2005). Principles and practice of structural equation modeling (2ed ed.). New York, Guilford Press.
- 37- Brown, M.W., and Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K.A.Bollen & J.S.Long (EDs), Testing structural equation models (pp.136-162).Newbury Park, CA: sage.
- ۳۸- نائینیان، م. شعیری، م. روشن، ر. صیدمحمدی، ک. خلمی، ز. (۱۳۸۴)، مطالعه برخی ویژگی‌های روان-سنجی پرسشنامه کیفیت زندگی. دانشور رفتار. سال ۱۲. شماره ۱۳. ۴۷-۵۹.
- 30- Mroczek, D. K., & Kolarz, C. M. (1998). The effect of age on positive and negative affect: A developmental perspective on happiness. Journal of Personality and Social Psychology, 75, 1333-1349.
- ۳۱- بخشی، ع. دائمی، ف. آجیل‌چی، ب. (۱۳۸۸). بررسی ویژگی‌های آماری مقیاس عاطفه مثبت و منفی در دانشجویان ایرانی. روانشناسان ایرانی. سال ۵. شماره ۲۰. ۳۴۳-۳۵۰.
- 32- Tabachnick, BG.,& Fidell, L .S.(1996). Using Multivariate statistics. New York:Happer Collins College.
- 33- Watkins, M. W. (2000). Mac Parallel Analysis [Computer Software]. State college, PA.
- 34- Henson R. K and Roberts J. K. (2006) Use of Exploratory Factor Analysis in Published Research: Common Errors and Some Comment on Improved Practice. Educational and Psychological Measurement, Vol. 66, No. 3, 393-416.

Archive